

Олена ПАНТЕЛЄЄВА,

orcid.org/0000-0002-5758-4866

*старший викладач кафедри філології, перекладу та стратегічних комунікації
Національної академії Національної гвардії України
(Харків, Україна) panteleevamatlash@gmail.com*

ВИКОРИСТАННЯ ПЕРЕКЛАДУ В ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Відомим є факт, що дуже часто існує колосальна різниця між реальним рівнем знання іноземних мов учнями та тим, що є рекомендованим офіційними програмами. Цей факт свідчить про те, що на певному етапі навчального процесу відбувається розрив, який потребує мобілізації з боку всіх причетних до цього процесу (укладачів навчальних програм, методистів, лінгвістів, педагогів, викладачів) у напрямі більшої ефективності занять з іноземних мов. Стаття написана в цьому ракурсі і водночас натхнена потужним бажанням студентів, які вимагають перекладу чи пояснення рідною мовою для того, щоб вони засвоїли наданий матеріал, і змогли вивчити іноземну мову. Мета статті полягає в тому, щоб цілісно та перспективно розглянути переклад як засіб навчання іноземних мов. Навчальному перекладу належить особлива роль на відміну одномовної практики, яка у основному є засвоєнням системи однієї, досліджуваної, мови; виховна мета навчального перекладу полягає у сприянні розумінню того, що на досліджуваній мові думка може бути виражена не менш ефективно, ніж рідною. Новизну дослідження становить те, що показано та осмислено місце учня в процесі конкретного навчання та надано оцінку ефективності цього методу (використання перекладу) різними суб'єктами в рамках викладання/вивчення іноземної мови. Розглянуто питання можливості відмовитися від запиту на використання перекладу, що зобов'язаний своєю легітимністю природному бажанню поклататися на відоме, щоб зрозуміти нове. Підкреслено, що під час виконання навчального перекладу слід уникати формування стійких предметно-функціональних мотивів, тобто. звички перекладати з однієї мови іншою без урахування реальних цілей комунікації. Висловлено гіпотезу про те, що переклад, як процес пояснення, полегшує вивчення іноземної мови. Для перевірки цієї гіпотези було обрано метод анкетування. Враховуючі роль викладачів та учнів як головних дійових осіб процесу навчання, саме їм було адресовано анкети щодо використання перекладу на заняттях з іноземної мови. Визначено поняття, які мають тісний зв'язок із предметом нашого аналізу: перекладом, його етапами, його теоретичними проблемами, місцем перекладу у викладанні/вивченні іноземної мови. Акцентовано, що це є областями великого теоретичного розмаїття, де нічого остаточно не врегульовано. Методологічна база дослідження представлена вибіркою дослідження, у роботі подано анкети та їх завдання, інтерпретація та аналіз дослідження.

Ключові слова: навчальний переклад, засіб навчання, іноземна мова, ефективність, метод анкетування.

Olena PANTELEEVA,

orcid.org/0000-0002-5758-4866

*Senior Lecturer at the Department of Philology, Translation and Strategical communications
National Academy of National Guard of Ukraine
(Kharkiv, Ukraine) panteleevamatlash@gmail.com*

THE USE OF TRANSLATION IN THE PROCESS OF LEARNING A FOREIGN LANGUAGE

It is a known fact that very often there is a huge difference between the real level of knowledge of foreign languages by students and what is recommended by official programs. This fact indicates that at a certain stage of the educational process there is a gap that requires mobilization of all persons involved in this process (program planners, methodologists, linguists, teachers) in the direction of greater efficiency of foreign language classes. The article is written in this perspective and at the same time is inspired by the strong desire of students who require translation or explanation in their native language in order for them to master the provided material and be able to learn a foreign language. The purpose of the article is to consider translation as a means of learning foreign languages in a holistic and perspective way. Educational translation has a special role in contrast to monolingual practice, which is mainly the mastery of the system of the studied language; The purpose of educational translation is to promote the understanding that in the studied language the opinion can be expressed no less effectively than in the native language. The novelty of the study is that it shows and comprehends the place of the student in the process of specific learning and provides an assessment of the effectiveness of this method (use of translation) by various actors in the teaching/learning of a foreign language. The question of the possibility of abandoning the request to use translation, which owes its legitimacy to the natural desire to rely on the known to understand the new, is considered. It is emphasized that during the implementation of educational translation we should avoid the formation of stable subject-functional motives, ie. habits of translating from one language

to another without taking into account the real goals of communication. It is hypothesized that translation, as a process of explanation, facilitates the learning of a foreign language. To test this hypothesis, the questionnaire survey was chosen. Given the role of teachers and students as the main actors in the learning process, it was to them that questionnaires were addressed regarding the use of translation in foreign language classes. The concepts that have a close connection with the subject of our analysis are defined: translation, its stages, its theoretical problems, the place of translation in teaching/learning a foreign language. It is emphasized that these are areas of great theoretical diversity, where nothing is finally settled. The methodological base of the research is presented by a sample of the research, the work presents questionnaires and their tasks, interpretation and analysis of the research.

Key words: educational translation, way of teaching, foreign language, efficiency, questionnaire survey.

Постановка проблеми. Місце, яке займає переклад у методиці навчання іноземної мови, змінилося, як і цілі, що ставляться перед цим навчанням. У 19 столітті іноземну мову вивчали для та за допомогою літератури, щоб скористатися соціальними привілеями, наданими тому, хто вивчає іноземні мови. З іншого боку, наприкінці 20 століття перевагу віддавали практичним цілям, які сприяли викладанню мови, що розглядалася як інструмент спілкування. Місце перекладу стає дискусійним. Він стає основою деяких методів, ворогом номер один для інших і використовується з обережністю прихильниками решти методологій. Тільки викладач має визначити правильний час для використання перекладу, щоб якомога аргументовано вжити його з огляду на умови, що характеризують ситуації навчання в його класах. Більше того, акт навчання є актом вибору, а отже, викладач став еклектичним кмітливцем, спроможним, не вагаючись, запозичувати з різних методів все, що здається йому актуальним. І ми ще не маємо надійного дослідження цих ефективних практик у його класі, ані вибору, який він робить.

Мета статті полягає у дослідженні можливості використання перекладу як засоба навчання іноземних мов, враховуючи весь набір технічних, аудіовізуальних засобів, комп'ютера, Інтернету тощо, що існує сьогодні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Переклад є невід'ємною частиною традиційної методології, яку також називають граматики-перекладною, що ґрунтується на читанні літературних текстів та їхньому перекладі як систематичній вправі. Значення слів пояснювалося через їх переклад на рідну мову, і учень мав вивчити їх напам'ять. «Метою викладання в ці роки вважалося усвідомлення тексту, що читається, і вміння його перекласти, а не розвиток навичок самостійної мови» (Пулькина, 1962: 51). Німецький філолог В. Гумбольдт вважав, що метою викладання мови є повідомлення знань про її загальну структуру. Найбільш відомими представниками текстурально-перекладного методу були Ж. Жакото (Франція), Д. Гамільтон (Англія), А. Шаванн (Швейцарія). Цей підхід витіснили методи зану-

рення учня в «лінгвістичну ванну». Вчитель пояснює лексику за допомогою предметів або малюнків. Жодного перекладу на рідну мову, розуміння здійснюється інтуїтивно і є результатом особистого спостереження за зображенням і прикладами. А. Н. Леонтьєв писав: «Відомо, що діти-білінгви, тобто, що приблизно однаково говорять двома мовами, ніколи не вміють перекладати з однієї з цих мов іншою. Цей факт прямо свідчить про те, що ми маємо тут дві різні функціональні системи і що, незважаючи на вміння говорити та розуміти двома мовами, функціональна система перекладу у таких дітей взагалі не складеться» (Леонтьєв, 1977: 7). Наслідуючи цю логіку, ряд методистів фактично дійшли повного заперечення можливості використання перекладу як методичного засобу в навчанні іноземних мов і навіть висловлювали досаду з приводу того, що «пристрасть до перекладу, на жаль, ще не охолола» (Пассов, 1977: 61). Мета цих методів полягала в тому, щоб учень якомога швидше почав думати іноземною мовою. Для аудіо-лінгвальної методики, яка народилася під час другої світової війни, а потім була підтримана психологією біхевіористів, рідна мова розглядається як джерело втручання, якого безперечно уникають у класі. Аудіовізуальна методологія, що домінувала у 1960-70-х роках, дуже схожа на прямий метод, і також характеризується непримиренністю у використанні рідної мови. Проведений аналіз досліджень і публікацій щодо окресленої проблеми свідчить, що у той самий час методисти (Беляєв, 1965; Глухов, Шукин, 1993, Костомаров, Митрофанова, 1979; Леонтьєв, 1977; Лизунов, 1982; Миньяр-Билоручев, 1986; Admiral, 1987 та ін.) допускають можливість використання перекладу при навчанні мовної діяльності. В. Г. Костомаров та О. Д. Митрофанова (Костомаров, Митрофанова, 1979) розглядають переклад у системі способів обліку та застосування на занятті рідної мови учнів. Переклад допускається в активній методології, яку також називають еклектичною методологією. У когнітивно-функціональній концепції навчання мови, що називається комунікативним підходом, переважно використовується іноземна

мова, але при необхідності можна використовувати мову перекладу.

Виклад основного матеріалу. При вивченні іноземної мови, на кожному етапі свого розвитку, учень використовує специфічну лінгвістичну систему, яка розвивається паралельно з розвитком його розумової граматики (знання мови, набуті несвідомою системою обробки даних) і його опорної граматики (чітко усвідомлені знання формальної структури іноземної мови). Слід зазначити, що є схожість між оволодінням рідною та вивченням іноземної мови у загальному характері розвитку, а також у прийнятті деяких стратегій оволодіння рідною та іноземною мовою, але треба розрізнити порядок засвоєння та конкретний зміст.

Сучасна іноземна мова в рамках навчання є досить специфічною дисципліною, оскільки є одночасно і об'єктом, і інструментом вивчення; являє собою серію знань (соціальних, культурних, лінгвістичних) та вмій (читати, говорити, писати та слухати), що нова педагогіка поєднує в чотири мовленнєві види діяльності: сприйняття (слухання, читання, аудіо-візуальне сприйняття), мовленнєва діяльність (усне мовлення, письмо), взаємодія (діалог, листування), посередництво (усний та письмовий переклад). Учень бере участь у цьому з повним залученням його особистості (емоційність, мислення, відносини з іншими і т. д.).

Щоб перевірити ефективність перекладу (як пояснювального процесу) у вивченні іноземної мови, ми запропонували студентам та викладачам висловити їхню думку, пропонуючи їм анкети для самостійного заповнення. Цей дослідницький інструмент дозволяє швидко збирати дані в досить великому обсязі, допомагає порівнювати та пояснювати, хоча ми не завжди впевнені в достовірності відповідей, або навіть у точному розумінні питань. Але перевагою є те, що цей інструмент пропонує широкий спектр інформації в процесі навчання, пов'язаного з метою нашого дослідження. На нашу думку, опитувальник, який заповнюється самостійно, може підтримати дидактичну рефлексію нашого дослідження, дозволяючи нам виявити ставлення викладачів до перекладу на уроці іноземної мови, оскільки викладач є дослідником дидактичних засобів та тим, хто керує учнями в їхньому навчанні. Учень також займає важливе місце в навчанні, тому його відповіді можуть розкрити нам неясні аспекти ролі перекладу в його навчальному процесі.

Опитування викладачів. Дана анкета розрахована на 35 викладачів вищих навчальних закладів. Вона складається з восьми закритих питань (але

з проханням обґрунтувати вибір і свободою додавати інші відповіді), щоб спрямувати відповідь на нашу проблему, і відкрите запитання для розширення аналізу інших несподіваних елементів.

Запитання стосувалися трьох цілей:

1. Знати рівень розуміння занять за оцінкою викладачів, а також наявні проблеми в контексті викладання іноземної мови.

2. Оцінити рівень присутності перекладу в практиці викладачів, а також обставини цього звернення до перекладу.

3. Знати ставлення викладачів до використання перекладу у викладанні іноземної мови.

Нижче подано запитання:

1. Рівень розуміння учнем занять іноземної мови становить: Відмінний? Добрий? Середній? Слабкий? Поганий?

2. Труднощі розуміння занять зумовлені: Методами навчання? Складністю мови? Перевантаженням програми? Нестачею часу? Інше (вказати) (Ви можете вибрати більше однієї відповіді).

3. Чи використовували ви коли-небудь міжмовний переклад на своїх заняттях?

4. Якою мовою ви перекладаєте? Класичною українською або суржиком?

5. Ваше використання перекладу: Рідкісне? Середнє? Часте? Чому?

6. На яких заняттях ви використовуєте переклад?

7. Як ви використовуєте переклад? Перекладаючи: Лише складні слова? Заняття повністю? Тільки правила? Правила і вправи? Інше (уточнити).

8. Згадайте різні труднощі, з якими ви стикаєтесь під час використання перекладу.

9. На вашу думку, чи є використання перекладу корисним для вивчення французької мови? Чому?

Опитування студентів. Ця анкета розрахована на 80 учнів 1-4 років навчання і складається з восьми закритих питань та відкритого запитання для розширення аналізу інших непередбачених елементів.

Запитання:

1. Яка з цих характеристик, на вашу думку, характерна для іноземної мови (англійської, французької, німецької)? Української мови? Суржика? (мова знань; мова спілкування вдома; мова спілкування на вулиці; сучасна мова; старомодна мова).

2. Чи є у вас труднощі з розумінням занять з іноземної мови?

3. З яких причин виникають ці труднощі: Метод навчання? Складність мови? Перевантаження програми? Нестача часу? Інше (уточнити).

4. На яких заняттях виникає більше труднощів?

5. Який найкращий спосіб полегшити розуміння занять з іноземної мови: Спілкуватися

тільки іноземної мовою? Використовувати відео та аудіо? Використовувати переклад? Використовувати малюнки?

6. Вкажіть, якою мовою ви бажаєте перекладати. Класичною українською або суржиком?

7. Як треба використовувати переклади: Перекладаючи лише складні слова? Тільки для правил? Для правил і вправ?

8. На яких заняттях надаєте перевагу перекладу?

9. На вашу думку, чи є використання перекладу корисним для вивчення іноземної мови? Чому?

Аналіз і коментар до анкет. Ставлячи запитання, запропоновані викладачам, ми бачили дві цілі: з одного боку, дізнатися оцінку викладачами рівня розуміння занять з іноземної мови, з іншого боку, ми прагнули дізнатися, чи є практика перекладу реальністю на наших заняттях, чи є ця практика оптимізованою, чи є вона є свідомою.

Головною причиною поганих результатів учнів на тестах з іноземної мови, згідно з ставленням викладачів, є методика навчання. Ми зараз живемо в період методологічної еkleктики, та викладачі мають велику свободу вибору методу навчання. Згодом дивно почути, що метод є першою причиною нерозуміння занять з іноземної мови. Це правда, що підручники розроблені відповідно до когнітивного підходу, але викладачі мають усі права адаптувати засоби підтримки до рівня учнів. Тому це є тільки браком засобів, знань чи волі. Другим джерелом труднощів розуміння є програма курсу та час (що надається як аргумент для легітимізації перекладу). Це може бути або амбітною програмою, що не адаптована до здібностей учнів, або програмою, яка скоріше має на меті вдосконалити мову, або програмою, що є занадто завантаженою й не відповідає погодинному об'єму, наданому предмету. До всіх цих причин додається байдужість студентів, мабуть, тому, що оцінка з іноземної мови не завжди впливає на їх середній показник порівняно з іншими предметами. З усіх наведених вище причин дві третини викладачів вимушені використовувати переклад українською мовою, в більшості випадків для того, щоб розв'язати складні ситуації за короткий період часу заняття, щоб забезпечити розуміння та спілкування. Але для більшості викладачів таке звернення до перекладу зустрічається рідко, оскільки метою є вивчення іноземної мови, а не перекладу, тим більше, що існують різні методи навчання, які можуть стимулювати учня та зробити його більш активним. Залишається побачити, чи дійсно ми використовуємо ці привабливі засоби. Ми перекладаємо, особливо під час сеансу читання, інтерпретуючи «складні» слова, потім

відповідно під час усної діяльності (яка скоріше є простором «перемикання коду»), вивченні лексики, письмового виразу, граматики та, нарешті, у відмінюванні дієслів. У деяких викладачів переклад міг би бути присутнім під час всього заняття.

Але цей переклад не відбувається безперешкодно. У більшості викладачів виникають труднощі під час перекладу. Ці труднощі бувають двох видів: ті, що пов'язані з діяльністю перекладу, і ті, що пов'язані з його корисністю. Проблема має лексичний характер: або слово, яке відповідає точному значенню слова в мові оригіналу, не може бути знайдено в мові перекладу через незнання, або воно неперекладне, або через багатозначність. Ми знаємо, що іноземне слово часто має кілька значень, які відповідають великій кількості різних слів української мови, і викладачі не завжди навчені перекладати. Друга проблема пов'язана з інтерференцією, тобто впливом системи однієї мови на структуру іншої мови. Ми вважаємо, що саме це є фатальним у вивченні мови навіть для «ідеальних» двомовних людей. Перекладачі пропонують деякі рішення, які дозволяють позбутися цих обмежень щодо використання перекладу, а саме використовувати пояснювальні перефрази, коли йдеться про щось абсолютно чуже. Головним є збереження ідеї автора. З іншого боку, вважається, що переклад є марним, оскільки він лише уповільнює вивчення іноземної мови та замикає учня в пасивності, а потім взагалі учень забуває значення слова, перекладеного на рідну мову. І, навіть, бувають випадки, коли учні не розуміють слово й українською. Щодо останнього запропонованого запитання зазначимо, що звички вчителів коливаються між корисністю та непотрібністю перекладу. 47% респондентів стверджують, що він є неефективним для вивчення іншої мови та культури, робить студента пасивним і до того ж не завжди є правильним. З меншим відсотком, 42% викладачів вважають, що переклад є корисним, перш за все, для розблокування складних ситуацій, коли зупиняється хід заняття, коли є брак часу. Переклад є корисним також тому, що він збагачує словниковий запас студента, забезпечує розуміння уроків та заощаджує час виконання завдання. Інші викладачі обрали середню, третю перспективу. Їхній вибір відповіді вказує на деякі нюанси (ми вважаємо, що, якби ця пропозиція з'явилася в анкетах, більшість викладачів вибрали б її). Ці викладачі згодні з використанням перекладу в даний час, очікуючи на розгляд інших методів. Ми також можемо запропонувати середнє рішення на цьому рівні. Замість перекладу можна зайнятися порівнянням систем двох

мов, працювати у координації з викладачем рідної мови і навіть з викладачем другої іноземної мови, підходити до тих самих понять на однакових етапах, наводячи ті самі приклади, коли це можливо. Тоді учень може визначити схожість і відмінність, може зрозуміти загальне і окреме.

Загальне враження, яке залишають усі відповіді викладачів,—це двозначне ставлення до перекладу, якому іноді категорично відмовляють, при цьому він є і останнім, і першим засобом у разі блокування процесу заняття. Коли ми говоримо, що переклад є корисним у викладанні іноземної мови (з відсотком 42%), ми майже переконані, що викладачі використовують переклад спонтанно, без будь-якої мети. Викладачі іноді зловживають перекладом навіть на усних заняттях, відводячи йому суто регулятивну функцію. З усіх цих причин ми не змогли зробити висновки, які б категорично підтверджували або спростовували нашу початкову гіпотезу, оскільки використання перекладу диктується примусом, а не через його корисність. Це не вважається дидактичною діяльністю, зареєстрованою в обраному підході та визначеною на основі методології, переконань та роздумів про роботу на занятті. Коротше кажучи, переклад не є інтегрованим в наукове бачення навчання.

Відгуки з анкет учнів. Цілями цих анкет було, перш за все, дізнатися статус, який учні приписують кожній мові, що існує в суспільстві і їхньому учбовому житті. Інші запитання мають на меті дізнатися про їхнє ставлення до концепції перекладу як дидактичної практики в класах з вивчення іноземної мови. Перше запитання студентам є про їхнє уявлення про три мови: іноземну (англійську, французьку, німецьку), класичну українську та суржик (діалектну українську). Уявлення студентів про ці мови, здається, закладено у мовній ситуації, яка існує в країні. Діалектна українська мова є переважно мовою спілкування повсякденного життя, але вона повністю знецінена учнем, тому що не є тім, що використовується для засвоєння знань. Це «старомодна» мова, незважаючи на всю новизну, якій вона постійно радіє. Класична українська мова—це переважно мова знань, якою учень користується з усіх предметів, і яка може бути використана у засвоєнні іноземної мови. Вона скористалася всіма перевагами засобів масової інформації, які популяризували її серед населення за допомогою новин, фільмів та мультфільмів. але ця мова ще не може забезпечити спілкування поза класом. Іноземні мови цінують більшість студентів спочатку за їх сучасний аспект та роль, що вони відіграють у світі. 58% опитаних учнів кажуть, що їм важко зрозуміти уроки іноземної

мови. Основна причина—нестача часу. Іноземна мова часто далека від студентського повсякденного життя. Здебільшого її можна зустріти лише на уроці мови, від 2 до 5 годин на тиждень, залежно від рівня та галузі, що вивчається. Ми не можемо розглядати додавання понаднормової роботи протягом тижня, тому що ми б перевантажили учня. Другою причиною труднощів у розумінні є сама мова, тому що є водночас і об'єктом вивчення, і мовою вивчення. По-третє, інкримінується програма, потім метод навчання, а також велика кількість учнів (запропоновані інші причини). Труднощі з розумінням зустрічаються відповідно під час письмового й усного висловлювання, відмінювання дієслів, розуміння граматики та, нарешті, у вивченні лексики. Такий обраний порядок пояснюється враженням від нездатності оволодіти мовою, висловлюватися цією мовою або тим, що в дидактичних термінах називають інтеграцією набутих знань, втіленням своїх знань на практиці. Ми також робимо акцент на перевазі написаного над говорінням. Цей привілей може бути пов'язаний з традиційним методом, коли письмовий аспект має перевагу над усним висловлюванням. Це пояснюється тим, що в письмовій формі ми маємо достатньо часу, щоб упорядкувати думки, вибрати ключові слова тощо. Усна комунікація складніша, тому що залучає інтелект, особистість мовців, жести тощо. На наступній позиції складності йде відмінювання дієслів. Множинність способів і часів, самі їхні назви змушують учнів розгубитися перед дуже складною системою дієвідмін. Таблиці систематичного відмінювання нагадують таблиці множення. Це причини, які змушують учнів вважати відмінювання більш складним предметом, ніж читання та грамика. Переклад цілком міг би бути плідним засобом для того, щоб обійти цю проблему відмінювання, оскільки труднощі розуміння, наприклад, французької системи дієвідміни є способом сприйняття світу, це соціальне та історичне явище. Щодо занять з вивчення лексики, то вони не є найскладнішими для студентів, оскільки під час них в усі роки навчання вживаються одні й ті ж поняття: синонімія, антонімія, лексичні поля, слова однієї родини тощо, і там зазвичай використовується словник.

Який найкращий спосіб полегшити вам розуміння уроків іноземної мови? Серед усіх запропонованих інструментів майже всі учні вибрали переклад на класичну українську мову. Потім йде використання зображень. Мало хто з учнів обирає аудіозаписи, тому що їхнє вухо не звикло до мови, а образ є конкретним і становить іншу

систему значень. Слід також зазначити, що є студенти, які вважають за краще використовувати лише іноземну мову для забезпечення розуміння занять. Переклад, обраний як найкращий спосіб зрозуміти заняття з іноземної мови, не повинен бути надмірним, на думку більшості учнів, які вважали за краще використовувати його лише для пояснення складних слів (йдеться про нові слова, але ми використали термін, який вживається студентами) з, звичайно, меншістю, яка віддає перевагу повному перекладу занять. Переклад у цьому випадку є заспокійливим фактором для учня. Майже 30% студентів пропонують робити переклад правил і вправ. На відміну від того, що очікувалося стосовно 4-го питання, переклад вимагається особливо в курсі читання, який не був класифікований як найскладніший. Пояснення такого ставлення можна знайти у відповідях викладачів на 6-е запитання, де вони стверджують, що найбільше використовують переклад при цьому виді діяльності. Переклад вважається бажаним відповідно під час роботи з письмовими висловлюваннями, усним висловлюванням, граматику, лексику. Останнє запитання до студентів стосується утилітарного аспекту перекладу при викладанні-вивченні іноземної мови. 75% студентів вважають, що використання перекладу є важливим для вивчення іноземної мови, оскільки він збагачує словниковий запас. Переклад для решти учнів, тобто 25%, є шкідливим для викладання іноземної мови, оскільки це не заняття з рідної мови. Крім того, цей метод робить учнів пасивними. Загалом, майже 60% опитаних студентів чітко зазначили, що їм важко розуміти уроки іноземної мови. Тому обидві сторони усвідомлюють критичний стан вивчення іноземної мови. Саме це змусило їх наполегливо пропонувати використовувати переклад з іноземної мови під час занять. Використання, яке здається розумним, оскільки більшість просить перекладати лише складні слова, ще доводить, що без вивчення мови переклад не є самоціллю, це скоріше засіб досягнення мети.

Висновки. Це дослідження дозволило нам підняти завісу щодо суперечливої практики вивчення іноземної мови в Україні, а саме використання перекладу в навчанні. Сьогодні ми знаємо, що переклад є очевидним, навіть якщо ми вважаємо за краще його не використовувати. Протягом усього дослідження

ми намагалися на прикладах рефлексії викладачів, студентів та більш загальних міркуваннях не тільки зрозуміти зв'язок викладання перекладу та вивчення іноземної мови, але й дати відповідь на деякі питання щодо корисності або шкоди використання перекладу на заняттях з іноземної мови. Педагогічно переклад сприймається як перешкода для вивчення мови, проти якої ми повинні енергійно боротися. Це є аргументом, який спонукав відмовитися як від перекладу в навчанні, так і від пріоритету написаного тексту, та надавати перевагу комунікативній діяльності, але не слід забувати, що цього бажаного спілкування майже не існує в класі. Пріоритет часто надається завершенню програми на шкоду фактичному вивченню мови. Однак, програми є лише однією з причин невдачі у викладанні іноземної мови. Час, відведений предмету, дуже обмежений. Однак, переклад існує в класі, і це або сам викладач, який перекладає в умовах як обмеженого часу, так і рівня учнів; або учень, який першим розуміє значення слова, мимовільно перекладеного вголос. Як пояснювальний процес, переклад, безсумнівно, допоможе досягти комунікативних цілей навчання мови, оскільки є впевненість в тому, що учень зрозуміє повідомлення. Наша концепція використання перекладу у викладанні та навчанні така: у перші роки навчання аудіовізуальні методи можуть бути більш прийнятними, оскільки мозок дитини віком до 10 років характеризується великою пластичністю, що допомагає йому пов'язувати значення слів з конкретними об'єктами та діями, які він спостерігає. Потім, коли ми підходимо до фази когнітивної абстракції, переклад може допомогти зруйнувати бар'єри між навчанням та іноземною мовою та культурою, тому що насамперед переклад – це міжкультурна комунікація, засіб вираження Іншого своєю рідною мовою. В цих умовах викладання та навчання ми вважаємо, що переклад можна терпіти на певних етапах і лише для того, щоб розблокувати складну ситуацію. Тому здається більш розумним брати це до уваги, робити з нього ефективний важіль, навчати йому, а не ігнорувати, особливо під час читання. Справедливості заради, слід зазначити, що у нас є певні застереження щодо висновку, якого ми дійшли, тому що нам необхідна досить тривала підготовка та подальші спостереження, щоб перевірити вплив нашої змінної на два основних чинники у всьому навчанні-збереженні та передачу знань.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Беляев Б. В. Очерки по психологии обучения иностранным языкам. М., 1965. 216 с.
2. Костомаров В. Г., Митрофанова О. Д. Методика как наука: Статья вторая: Методическая проблематика двуязычия. *Русский язык за рубежом*. 1979. № 6, С. 67-73.

3. Леонтьев А. Н. Некоторые вопросы психологии обучения речи на иностранном языке М.,1977. 113 с.
4. Лизунов В. С. Вопросы теории и практики перевода. *Русский язык за рубежом*. 1981. № 6, С. 66—69.
5. Миньяр-Белоручев Р. К. Механизмы переключения с одного языка на другой в условиях билингвизма. *Сб. научн. трудов Института иностранных языков им. М.Тореза*. М., 1986. С. 32—37.
6. Пассов Е. И. Основы методики обучения иностранным языкам. М.,1977. 216 с.
7. Пулькина И. М. К вопросу о развитии советской методики преподавания русского языка иностранцам. *Русский язык в национальной школе*. 1962, № 5. С. 32-35.
8. Ladmiral J-R.(1987) *Les langues modernes, revue trimestrielle*, № 1, Paris, 19-21.

REFERENCES

1. Beljaev B. V. Oчерки po psihologii obuchenija inostrannym jazykam. [Essays on the psychology of teaching foreign languages]. М., 1965. 216 p. [in Russian].
2. Kostomarov V. G., Mitrofanova O. D. Metodika kak nauka: Stat'ja vtoraja: Metodicheskaja problematika dvujazychija. *Russkij jazyk za rubezhom*. [Methodology as a science: Article two: Methodical problems of bilingualism]. 1979. №6, P. 67-73. [in Russian].
3. Leont'ev A. N. Nekotorye voprosy psihologii obuchenija rechi na inostrannom jazyke [Some questions of the psychology of teaching speech in a foreign language]. М.,1977. 113 p. [in Russian].
4. Lizunov B. С. Voprosy teorii i praktiki perevoda. [Questions of theory and practice of translation] *Russkij jazyk za rubezhom*. 1981. №6, P. 66-69. [in Russian].
5. Min'jar-Beloručev R. K. Mehanizmy pereključenija s odnogo jazyka na drugoj v uslovijah bilingvizma. [Mechanisms of switching from one language to another in conditions of bilingualism]. М.Сb. nauchn. trudov Instituta inostrannyh jazykov im. M.Toreza. М., 1986. P. 32-37. [in Russian].
6. Passov E. I. Osnovy metodiki obuchenija inostrannym jazykam. [Fundamentals of methods of teaching foreign languages]. М.,1977. 216 p. [in Russian].
7. Pul'kina I. M. K voprosu o razvitii sovetskoj metodiki prepodavanija russkogo jazyka inostrancam. [To the question of the development of the Soviet methodology of teaching the Russian language to foreigners]. *Russkij jazyk v nacional'noj shkole*. 1962, № 5. P. 32-35. [in Russian].